

КРЕДИТНИЙ РИЗИК БАНКІВ: ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ

На сьогоднішній день існує два основні підходи до визначення поняття “кредитний ризик”.

У рамках першого підходу кредитний ризик визначається як ризик несплати позичальником (емітентом) основного боргу і відсотків, які належать кредитору (інвестору) у встановлений умовами випуску цінного папера термін (облігації, депозитні і ощадні сертифікати, векселі, державні зобов'язання та інші), а також по привілейованих акціях. Джерелом кредитного ризику в рамках даного визначення є окремий, конкретний позичальник.

Згідно з другим підходом, кредитний ризик визначається як імовірність зменшення вартості частини активів банку, представленої сумою виданих кредитів і придбаних боргових зобов'язань, або фактична прибутковість від даної частини активів виявиться значно нижче очікуваного розрахункового рівня. У цьому випадку джерелом кредитного ризику є позиковий портфель банку як сукупність кредитних вкладень.

Відмінності у визначенні кредитного ризику індивідуального позичальника і ризику портфеля мають важливе значення для управління кредитним ризиком.

Управління кредитним ризиком являє собою організовану певним чином послідовність дій, розподілену на такі етапи:

- виявлення факторів кредитного ризику;
- оцінка ступеня кредитного ризику;
- вибір стратегії (прийняття рішення про надання або ненадання кредиту);
- вибір способів зниження ризиків;
- контроль за змінами ступеня кредитного ризику.

Кредитний процес містить у собі п'ять основних сфер. По-перше, безпосереднє здійснення кредитних операцій. По-друге, управління кредитним портфелем банку як сукупністю конкретних кредитів. По-третє, розробку інструктивно-методологічної бази посадових інструкцій, що регламентують порядок і зміст виконання обов'язків співробітників, що беруть участь у кредитному процесі. По-четверте, управління діяльністю персоналу кредитного підрозділу банку, що здійснює кредитні операції управління портфелем. По-п'яте, прийняття рішень про надання кредиту/відмови від видачі кредиту, зміну умов кредитної угоди, пролонгації кредитів, вибору варіантів реструктуризації.

В основі оцінки ризику закладений пошук залежності між певними розмірами втрат, пов'язаними з реалізацією ризику і ймовірностями їх виникнення. Важливим завданням при оцінці ризику є порівняння його значення з допустимим рівнем.

Кількісна оцінка кредитного ризику конкретного позичальника проводиться в процесі розгляду кредитної заявки позичальника, в ході

моніторингу позичальника, а також у процесі розгляду необхідності і можливості зміни умов кредитування. Зміст кількісної оцінки кредитного ризику індивідуального позичальника полягає у визначенні його кредитоспроможності. Процес визначення кредитоспроможності містить оцінку імовірності виконання позичальником умов кредитної операції, а також масштабу втрат банку в разі реалізації ризику.

Існує три моделі управління кредитними ризиками:

- *VaR-модель* – це кредитна модель, яка базується на оригінальній VaR-концепції;
- *страхова модель* – визначає співвідношення між кредитними втратами та “страховим випадком”, у даному випадку дефолтом позичальника;
- *Option-based модель* – базується на структурі капіталу компанії.

Основою будь-якої системи оцінки кредитних ризиків, а також в основі управління кредитними ризиками повинна бути система кредитних рейтингів. Рейтингова система являє собою формальну методику класифікації контрагентів. Системи рейтингових оцінок широко розповсюджені у світовій банківській практиці, оскільки є зручним інструментом комплексної оцінки фінансового стану банків.

Встановлення лімітів на основі оперативного моніторингу рейтингів дозволяє здійснювати своєчасне коригування лімітів залежно від змін фінансового стану контрагентів.

Рейтинг контрагента являє собою відображення ступеня ризику і дозволяє прийняти обґрунтовані рішення стосовно операцій з контрагентами за критеріями ризику-дохідності.